

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 "
 Helyben hához hozva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 "
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hét és
 hónap utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kéréseket visszafelé
 vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 3 fillér.

A hus drágasága.*)

Németországban is erős viták és szenvedelmes küzdelmek folynak a körül a nagy probléma körül, hogy vajjon van-e husdrágaság és ha van, ki annak az okozója, miként lehetne rajta segíteni. Nemrégén a porosz földművelésügyi miniszter hivatalosan nyilatkozott s elismerte ugyan a husnak drágulását, de nem tehetette magáévá azt az állítást, mely szerint husszükség uralkodnék. Reá utalt arra, mennyire szükséges, hogy a hussal való ellátás tekintetében Németország a lehetőségig független legyen a külföldtől s kereken kijelentette, hogy a további külföldi husbehozatal érdekében a határ megnyitására beleegyezni nem fog.

Ennek a nagyon határozott és jellemző nyilatkozatnak megokolása egy nagyon részletes, mélyremenő és sokoldalú tanulmány, melyet a porosz földművelésügyi miniszteriumban e kérdésre vonatkozólag összeállítottak.

Ez alapon megejtett számítások szerint a népességre fejenként esett:

	I. felév	I. negyedév	II. negyedév
5 évi átlag	19.647 kg.	19.101 kg.	9546 kg.
1910.	20.239 "	10.486 "	9753 "

azaz az első negyedévet leszámítva, mindenütt emelkedés.

*) A Magyar Gazdák Szemléje szeptemberi füzetéből.

Ha tekintetbe vesszük, hogy a házi-vágások figyelembe vehetők nem voltak, ami pedig a fogyasztásnak legalább egyhatodát fedezi, a kimutatás épen nem kedvezőtlen. Nem lehet tehát arról beszélni, hogy a husban szükség volna.

Következik azután egy részletes és körültekintő kimutatás a husárak alakulásáról, amelynek eredménye az, hogy rendkívüli emelkedés csakis borjúknál észlelhető.

Nagyon jelentékeny a hivatalos dolgozatnak az a kijelentése, hogy a marha árának változása korántsem annyira szabja meg a hus árát, mint azt sokan hiszik. Poroszország egyes városai közt 50—100 fillérre menő árkülönbséget lehet kimutatni. Ezeket a különbségeket azokkal a terhekkel lehet magyaráznunk, melyeket a mészárosok fizetni kénytelenek s amelyek különösen a nagyobb városokban az utolsó években erősen szaporodtak. A boltbérek, munkabérek, a közönség emelkedő igényei az áruk tekintetében, azonban az emelkedő jólét jele.

Igen érdekes az, amit a vámvédelemre vonatkozólag ebben a jelentésben találunk. Eszerint Ausztria-Magyarországból és Dániából vágómarha bevétele lehetővé van téve. Mindamellett míg Ausztria-Magyarország 1902-ben 250,000 darabot vitt ki, ez a szám 1909-ig 82,000 darabra hanyatlott le. A csökkenés nem

a vámtarifa életbeléptetése óta állott be, hanem már 1904-ben kezdődött.

Élő juhokat be lehet vinni Ausztria-Magyarországból, Dániából és Amerikából. Monarchiánk 6—800 darabot még bevitt az utolsó években, Dániából és Amerikából azonban a bevétel egészen elmaradt.

Sertésből monarchiánk 1908-ban 1424, 1903-ben 2033 darabot vitt be, habár a bevétel a kontingensen 80 ezerben van is megszabva. Körülbelül hasonló az eset Oroszországgal. Mind ezt megfejté az, hogy a marha ára ezekben az országokban is erősen emelkedett. A határok megnyitása tehát semmiképpen sem tehetné olcsóbbá a hussal való ellátást, azonban igenis fenyegetné a belöldi állattenyésztést. A hus és zsír bevétele szintén hanyatlott. Németországnak fő disznósírszállítója, Amerika, a folyó évben már egészen fődísznö zsírszállítója, Amerika, a folyó évben már egészen csütörtököt mondott, ami azért nagyon érdekes, mert mutatja, hogy az amerikai viszonyok milyen irányban fejlődnek. A folyó év első hét hónapjában ugyanis — 1909. évvel összemérve — a behozatal 53 százalékra csökkent. Ha tehát a német sertésenyésztés nem lendült volna föl, a legnagyobb nyomoruságba kerülnek a zsírfogyasztók. Ezek az adatok tehát azt mutatják, hogy a határok megnyitását nem lehet annak az eszköznek tekinteni, amelylyel a jelzett célt el

"TISZÁNTÚL" TÁRCZÁJA.

A muzsikus leány.

— Operett 3 felvonásban. Irta: Buchbinder Bernát. Fordította: Mérey Adolf. Zenéjét szerző Jarnó György. A Szigligeti-színházban először adták 1910. okt. 2-án. —

Jarnó György a szerencsések, a beérkezettek közt van. Az ő operettjeit jó hír előzi meg s előkészíti a közönséget a jó hangulatra, mire a bemutató előadásához érkezünk. S a mi még ennél is több: az operettjei rendszeresen meg is felelnek a hozzájuk fűzött várakozásnak. Kellemes zene, csinos dallamok, ügyes hangszerelés teszik operettjeinek főelőnyeit. Hogy mégsem mérhető sikerük mondjuk egy Lehár-operetthez, abban része van annak, hogy Jarnó zenei invenciója szegényebb a Lehárénál, de annak is, hogy Jarnó nem igen tud teljesen megfelelő szövegíróra szert tenni. Buchbinder Bernát pl. ötletes, jó tollú író, (bár a magyar szövegben van kétségtelenül sok, a mi a fordítót dicséri) csak az operett természetét téveszti néha szem elől. Nem egyszer terjengőssé válik, érzélgős monológokat ereget hosszú lére fél 11 után, mikor már alig várjuk, hogy a sokat küzködött szerelmesekre áldásunkat adva, hazamehessünk. Tesék akkor szentimentális monológok limoná-

déját élvezni! A muzsikus leány szövege egyébként is erősen emlékeztet az Erdészleányra. Az első felvonásban az Erdészleány özikével jön ki; a muzsikus leány egy jámbor csacsi társaságában vonul fel, ami ha nem is szebb, de bizonyos olcsóbban beszerezhető szereplő. A második felvonás éppen úgy táncszínpaddal kezdődik és éppen úgy elnyulik, mint az Erdészleányban. Van persze benne éppen egy császárhűség is, mint a II. Józsefet dicsőítő Erdészleányban. Egyben azonban haladást mutat a humor terén. A vizenyős német szentimentalizmus többször háttérbe szorul a felcsillanó egészséges, jó humor elől. Nemcsak az egyes alakokban, azok jellemében, hanem az helyzetekben és a párbeszédekben is nem egyszer meglepően ügyes és derűs humor tör elő. Amennyivel jobb a Muzsikus leány szövege az Erdészleányánál, annyival tartósabb és mélyebb lesz a darabnak a hatása is.

Meséje egyszerű, átlátszó. A muzsikus leány nem más, mint Haydnnek, a nagy zeneszerzőnek törvénytelen leánya, akibe az öreg zeneszerző ismeretlenül beleszeret. Rézi — ez a leány neve — azonban a községbeli tanítót szereti. A tanító Haydnnek unokaöccse s szintén szereti Rézit. Közbejön azonban az, hogy a tanító magánál rejtett és megmentett egy üldözött francia kapitányt. Emiatt el akarják fogni s Haydn is felháborodik, hogy az ő öccse a császárnak egy ellenségét el merete rejteni. Rézi az utolsó pillanatban magára vállalja a tettet s ezzel megmenti a tanítót,

ő neki pedig a szomszéd Eszterházy herceg járja ki a kegyelmet.

A tanító katonának csap föl, Napoleon hadai ellen kintüneti magát, hadnagygyá lesz s hazajön megkérni Rézi kezét. Rézibe azonban, akit addig Haydn tartott magánál, az öreg zeneszerző komolyan beleszeret és már most szerelemfáltásból is haragszik öccsére. Ekkor derül ki, hogy Rézi Haydnnek leánya, ölekezés, felkiáltások: Apám! Leányom! meghatottság... érzékenység... s a tanító nemcsak Rézit kapja meg, hanem a Haydn atyai áldását is.

Nem tudjuk, mit szólnak az osztrákok, hogy az ő híres Gotterhaltéjuk híres szerzőjét Jarnó ilyen nem éppen dicséretére való oldalról mutatja be. Az is izlés dolga, hogy egy nemrég meghalt nagy férfiut lehet-e ennyire pongyolában, a hétköznapi emberek közt is letörpítve színpadra vinni? Ez tisztán osztrák belügy s ebe bele nem avatkozunk. Ismételjük, hogy a darabnak van nagyon sok igen ügyes részlete, amelyeket mulatni lehet, ha néha tulozza is a szerző a naivságot. Hogy még mindig van benne unalmas limonádé és hosszasan érzélgés, azt német írótló rossz néven venni nem is lehet.

Zenéje csinos, dallamos, az előadás kifogástalan. Minden arra vall, hogy a Muzsikusleány az évad egyik szép sikerű operettje lesz.

A címszerepet mintha csak egyenesen Zsigmond Annának írták volna. Zsigmond

lehetne érni s csakis a belföldi termelés az, amelyet, ha kellően fejlesztünk, bennünket kisegíthet abból a hinárból, amelybe különböző csapások és saját hibáink folytán jutottunk.

Fetser Antal püspök jubileuma a Szt-Vince zárdában.

Fetser Antal püspök a tavasszal ünnepelte meg áldozópappá való felszentelésének 25 éves évfordulóját. Ennek az ünnepnek kedves, bensőséges utóhangja csendült meg vasárnap a Szent Vince zárdában.

A Szent-Vince zárda Fetser püspökben kiváló gondviselőjét tiszteli. B. e. Nogáll János püspöktől vette át örökség gyanánt Fetser Antal ennek a zárdának a gondozását s azóta valóban minden tekintetben a nagynevű alapító nyomdokain haladva, az ő szellemében fejleszti tovább városunknak e kiváló jelentőségű katolikus kulturális intézményét. A Szent Vince zárda joggal igényt tartott tehát arra, hogy nemeslelkű pártfogójának örömeiben külön, bensőséges, házi ünnep keretében kérjen részt.

Az ünnepély 6 órakor kezdődött az intézet dísztermében, ahova az egybegyűlt növendéksereg éljenzése közepette vonult be a jubiléus püspök. Vele jött páter *Medics*, a lazaristák magyarországi tartományi főnöke és számosan az egyházmegyei papság, valamint városunk előkelő katolikus világi férfiai közül. *Belesnay* Antal karnagy vezetése mellett fölzendült az üdvözlő ének:

Légy üdvöz, ki Sion ormán
Erős szívvvel állasz ott
S biztos szemmel tekintsz el
A rád bizott nyáj fölött...

Az éneken isten áldását kérte Fetser püspökre s kérte a jubiléust, legyen tovább is vezére a bátraknak, oltalma a gyöngének, atyai pártfogója e kis hajléknak.

Az ének elhangzása után 25 ifju (a 25 év jelzésére) állt a színpadra s egyikük *Ma-*

Anna az egyszerű parasztlány naivságát és őszinte szókimondását megkapó közvetlenség-gel tudta színre vinni. Éneke, mint mindig most is kivált a hanganyag csengésével és az előadás művésziességével. Partnere *Asszonyi* a tanító szerepében sok tapsot kapott s ezekre némileg rá is szolgált. Szerepének ének-része azonban az ő hangja számára kissé magas tekvésű s így *Asszonyi* baritonja a tenorszerében nem mindig érvényesülhetett, ellenkezőleg az erőltetés több ízben nagyon is érezhetővé vált. *Bihari* Böske egy olasz táncosnő szerepét alakította szép sikerrel. Mozdulatai igen kecsesek, ügyes színésznő, aki még kicsi hangjával is ügyesen bánik, de a szövegkiejtése egyszerűen érthetetlen. *Kassay* Károly a herceget, *Angyal* Ika a hercegnét, *Tisza*, Karola a kis herceget alakította sikerrel, *Fogány* Janka pedig a korcsmárosné szerepét játszotta és énekelte általános elismerés mellett; *Kabos* Gyula Péter inas alakjában eredeti és bár néha túlzott, de általában jóízű komikumával határozott dicséretet érdemel. Ahogy a második felvonásban *Zsigmond* Annával a babakettőst előadták, az külön dicsérettel kiemelendő.

A külső kiállítás kifogástalan. Csak a csatából hazatérő hősöknek lehetne már egyszer olyan tépett zászlót adni, mely ne annyira a választási évad esőire, mint inkább némileg a komoly csatára is emlékeztessen.

dusza László, a főgimnázium V. osztályának tanulója, a fii növendékek nevében talpraesett beszédben üdvözölte a jubiléus püspököt. A leányok nevében *Haas* Erzsébet, harmadéves képezésnövendék adott elő rendkívül sikerült üdvözlő költeményt; a versnek igazán poétikus keretet adott a színpadon felvonult 25 fehér ruhás leányka. Majd a fiúk énekkara adta elő *Repássy* János Mária-énekét, melyet *Belesnay* Antal zenésített meg, mely után *Bohacsék* Vincéné és *Herbály* István ügyes négykezes zongorajátéka következett.

Befejezte az ünnepélyt egy rendkívül bájos, poétikus és megkapó életkép, melyben részt vettek a következők:

Szűz Mária: Glatz Mária. Szt. Erzsébet: Mészáros Margit, Szt. Margit: Buday Lenke, Szt. Pál: Ging Ferenc, Szt. Pál: Mengel Gyula, Szt. Vince: Kiss Lajos, Szt. Imre: Bezerédy Géza, Angyalok: Janky Magda, Sarkady Lenke, Bubla Magda, Mosolygó Ibolyka, György Irén, Lengyel Sárka, Kelemen Erzsébet, Szeremi Anna, Letsch Amália, Moldoványi Ilonka, Illés Teréz és Mici, Szénásy Margitka.

A rendkívül hatásosan egybeállított csoportozat fölött négy kis babaarc, mint négy angyal mosolygott le s a négy kis angyal az alatt álló énekkarral fölváltva adott elő egy megkapó, kedves éneket.

Fetser Antal püspök megindultan mondott köszönetet az üdvözlőtekért. Hangsúlyozta, hogy ő nem szereti az ünnepeltetést s ha ezt a mai ünnepet mégis elfogadta, ezt azért tette, mert nem térhetett ki előle s mert meg van győződve annak nevelő hatásáról a növendékekre. Nogáll püspök szentelte őt fel 25 éve s nem zárkozhatott el az elől az óhaj elől, hogy ez az intézet, Nogáll alkotása részt ne kérjen negyedszázados évforduló megünnepléséből. Röviden visszatekintett a 25 évre, mely t boldoggá tett számára az, hogy kötelességeit mindenkor teljesíteni igyekezett. Intette végül a növendékeket, hogy bárhová állítja őket ez életben Isten rendelése, mindenkor igyekezzenek kötelességeiknek megfelelni.

Az igazán szépen sikerült ünnepély minden jelenvoltnak lelkére mély hatást gyakorolt,

Románok egymás között. Erdekes hírt kapunk jól értesült román körökből. Maniu, Vlád és a többi román nemzetiségi vezér elszánt harcot indított Mangra Vazul képviselő, Slavici János és Brote Jenő publicisták ellen, akik csak nemrégén tértek meg a legforróbb nemzetiségi csatásorból a munkapárt engesztelő körébe. Lapjaikban és gyűléseiken folyton támadják őket a magyar-románbarátság és béke érdekében indított akció miatt.

Most Mangráék visszavágnak. Slavici János, ez a kiváló román író nagyszabású és szenzációs tartalmú röpiratot ír. Ebben megcáfolja a nemzetiségi párt érveit s egyúttal leleplezi, hogy honnan veszik ők a harchoz való eszközöket. Tételenként fogja kimutatni, mikor és milyen összegű pénzt kapott Romániából a nemzetiségi párt a magyarok ellen való harc táplálására.

A röpirat rövid időn belül megjelenik.

A belga királyi pár Bécsben. Albert belga király és felesége, Erzsébet királyné tudvalevőleg személyesen akarnak szerencsét kívánni Ferenc József királynak 80. születésnapja alkalmából. Egy brüsszeli távirat jelenti, hogy a királyi pár vasárnap este 6 óra 38 perckor elutazott Brüsszélből. Fogadtatásukra a végső intézkedéseket már megtették Bécsben.

Palotay emlékünnap.

Megható szép emlékünnapot rendezett vasárnap a nagyvárad Szent László gyermek menedékház és koldusápoló egyesület egykori nagy jóltevőjének, néhai *Palotay* László nagyprépostnak arcképleplezése alkalmából.

Az intézetnek ez alkalomra szépen díszített nagytermében előkelő közönség jelent meg, melynek soraiban ott voltak *Fetser* Antal felsz. püspök, *Gröcz* Béla, dr. *Bundala* Mihály, dr. *Karácsonyi* János, *Gabriel* Lajos kanonok, P. *Medics* a lazaristák tartományi főnöke, dr. *Haványi* Géza, orsz. képviselő, dr. *Bosóky* Alajos kir. tanácsos igazgató, dr. *Haványi* Gyula, *Novotny* Alfonz stb.

Az ünnepélyt *Bundala* Mihály egyleti elnök pompás kis beszéddel nyitotta meg. Mint a nagy családok palotájuk dísztermében összegyűjtik érdemes őseiknek képeit, így gyűjti ez az intézet is nagy jóltevőinek arcképeit, hadd hirdesse ott az ő áldozatos lelkük nemességét s hadd érezzék az egyesület árvái és szegényei iránta a hálát.

A megnyitó után dr. *Fapp* Károly ügyvéd a következő hatásos szép ünnepi beszédet adta elő:

Mélyen tisztelt közgyűlés!

Mélyen tisztelt vendégeink!

Két év előtt: 1908. szeptember 26-án szűnt meg dobogni nemes szíve egyesületünk volt elnökének: Méltóságos és Főtisztelendő *Palotay* László káptalani nagyprépost, pápai praelátus, kanonok urnak, s egyesületünk — hagyományaihoz hiven — ma arcképét leplezi le s emlékünnapot szentel volt elnökének. Szenteljünk e napon néhány gondolatot, néhány érzelmeket emlékeztetének.

Emlékezzünk s az emlékeztetésekre a halott ajkai megnyílnak, hogy megtanítson minket élte nagy tanulságaira.

Az első, amire megtanít: a hazaszeretet, ez a fenséges érzelm, melyről ugynevezett tudósaink kijelentik, hogy ez ultramontán érzelm s üldözik épp úgy, mint a vallást. Pedig a hazaszeretet nem más, mint szeretet honfitársaink iránt, azok iránt, kiket velünk e haza határai s a közös történelmi múlt összeköt, tehát szeretet, mely mindig a legnemesebb érzelm lesz, a melyet diszkreditálni nem lehet. A hazaszeretet példaképe *Palotay* László, mert az szeret legjobban, ki életét adja barátaiért és ő véres csatatereken bizonyította be hazaszeretét.

Bármiként itéjük meg az 1848-at, a harcot, mely övédelmi harcunk volt s forradalomban végződött, de akkor a haza szólította legjobbat s ő ment oda, ahol vérvirágok teremnek.

Nagy idők glóriája volt homlokodon *Palotay* László!

A másik tanúság, a mit boldog emlékü elnökünk példájából merithetünk: az a bizonyosság, hogy az egyházi vagyon, melynek tizenhat évig hű kezelője volt: a köz vagyon, melyet fenn kell tartani s meg kell védeni. Ez a patrimonium pauperum: a szegények öröksége: az egyházi vagyon, ez a büvös erejű vagyon, mely oly félelmetes, mint maga az egyház, melynek tulajdona. Fel ne merje emelni kezét senki arra, hogy elvegye azt, ami Ist-né.

E vagyon áldáshozó, hogyha rendeltetésének megfelelő célokra használják, rendeltetésével ellenkező célokra fordítva szétfeszül, mint a hogy az áldozók kezéből eltűnik a kincs s felbredéskor semmit sem találunk kezükben. Méltatlan ember kezébe jutva, vést hoz arra, aki magához ragadta.

Mily áldáshozó, ha céljainak szolgálat, látjuk *Palotay* műveiken. Mert ő e vagyont Isten dicsőségére s a közjótekonyságra fordította: a keresztény jótekonyságra, melyet megkülönböztettek a keresztényellenes jótekonyságtól, mert

a mi jótékonyágunk Isten szeretetéből fakad. Aki szereti Istent, azt akarja, amit az Isten. Az Isten pedig csupa szeretet teremtményei iránt, tehát mi Isten akaratát valósítjuk meg felebarátaink szeretetével s jótékonyágunk szeretetéből fakad, míg a kereszténység ellenségei gyűlöletből tesznek jót: a kereszténység gyűlöletéből, hogy megmutassák, hogy ők kereszténység nélkül is tudnak némesen érezni embertársai iránt. Amde a gyűlölet termékeny nem lehet, az megsemmisítő eszme lesz mindig.

Mily áldásthozó a keresztény jótékonyág: egyeletünk és ez az intézet tanubizonyosság reá.

A másik célja az egyházi vagyonnak, hogy Isten dicsőségére szolgáljon s volt elnökünk kezében megfelelt e rendeltetésének.

Mindannyian Isten dicsőségére vagyunk, de ime egy ember, akinek részül adatott, hogy művei o'y sok helyen hirdessék Isten dicsőségét. Ha látjuk ez intézet gyönyörű kápolnáját, mely ég felé emelkedik, mint egy megkövült ima: a Palotay László örökös imája, melyet mikor látunk, egyesítjük mi is fohásunkat az övével.

E műveket az az áldott vagyon, az egyház vagyona hozta létre és még valami: a Palotay László lángbuzgalma, ami a harmadik tanulság életéből. Az a lelkesedés ez, mely késő agykorában sem hagyta pihenni, hanem kihozta őt az élethez, a tettek mezejére s városunkban egy nagy tett végrehajtója lett. Es ez a katolikus kör megalapítása. Voltak bizonyára szóban hatalmasabb férfiak, de ime buzgalomban és lelkesedésben senki sem multa felül. Az Isten mérlegeli teremtményeit, de mindenkit szive szerint, jó szándéka, jó akarata szerint ítél, s Isten velünk együtt látta szolgája lángbuzgalmát, mely minden szónoklatában kifejezésre jutott.

A katolikus kör megalakítása bármily szerény kezdet legyen is: egy nagy eszme megtestesülése s ez az, hogy ki kell vinni a katolikus igazságokat az életbe s életszabályokká kell tennünk a kath. igazságokat. Érintkezést kell keresnünk az étellel. Hiszen a társadalom minden rétegében látszanak már azoknak a nyílt támadásoknak, vagy rejtett aknamunkáknak hatásai, melyek itt nemcsak a katolicizmust, hanem általában a keresztény világnézetet akarják visszaszorítani. Az eszmék e harcát meg kell vívunk, tel kell emelnünk szavunkat s szükséges, hogy néha a nyilvánosság előtt tegyünk hitünkéről vallomást s hallatnunk kell igazságainkat, mert Magyarországon s talán mindenütt a világon igaz az, hogy: aki hallgat, annak nincs igaza. Mindenünnen a támadás zaja hallatszik s fel kell vennünk a harcot, melyet nem mi kezdtünk. Harcba kell állanunk, mint Jézus követőinek, aki azt mondotta: non veni pacem mittere; sed gladium: nem jöttem békét küldeni, hanem kardot és ismét: ignem veni mittere in terram et quid volo, nisi ut accendatur: lángot jöttem borítani a földre, s mit akarok, ha nem hogy égjen. Lépjünk elő s borítsunk lángba mindent, azzal az igaz lelkesedéssel, mint Palotay László. E harc nem a gyűlölet harca, hanem a szereteté, s annyit tesz, hogy ne tőrjétek meghunyászkodva Isten és egyháza megalázását, hanem merjetez ellent mondani. Hirdessétek bátran a mi igazainkat, azt, hogy atyánk az Isten, aki teremtett szeretetből s annyira szerette a világot, hogy megszületett fiát adá érte, ki megtanította az embert, hogy mit kell tennie, hogy üdvözljön, s kinek tanítását a mi egyházunk hirdeti, amelyben megtaláljuk azt, amire az életben és halálban szükségünk van. Ezek a mi igazságaink, amelyért harcra kell szólítanunk mindenkit, akiknek szive Istené ver. S ez igazságok nem arra való, hogy suttogva beszéljünk róluk, hanem ki kell mennünk a fórumra s bele kell harsognunk a világba, hogy mindenki hallja meg s ide gyűjön, aki életet nem akar meríteni magának.

A kath. eszmék propagálása: terjesztése a társadalomban: ez a magasztos cél, ez volt célja Palotay Lászlónak, midőn kilépett a fórumra s megalkotta a Kath. Kört. Ez volt városunkban a kezdet. Ide gyűlt mindaz, aki katolikusnak vallotta magát s sok embernek először ekkor jutott eszébe, hogy színt valljon s beálljon az

Isten fiai táborába. Ezzel társadalmilag szervezve lett a kath. élet Nagy Váradon s a szervezésben rejlik az erő, mely szertehullva megsemmisül.

Aldott legyen e nagy tettért Palotay László emlékezete.

A nagyvárad egyház történetében kimagasló alak lesz Palotay László, akinek emlékeztetést művei hirdetni fogják akkor is, midőn körülötte annyi sok miuden megsemmisült.

A tetteiért megérdemli tőlünk azt a legnagyobb jócselkedetet, amit adhatunk halott felebarátainknak, hogy lelki üdvösségéért elmondjunk egy Miatyánkot s meghallgassuk felénk hangzó kiáltását, midőn azt mondja Jóbbal: miseremini mei, miseremini mei saltem vos amici mei, quia manus Domini tetigit me: Könyörüljetez rajtam legalább ti barátaim, mert az Ur keze érintett engem!

Hulljon le a lepel.

A nagyszabású emlékbeszéd végén lehullott a lepel a jól sikerült arcképről, melyet Böszörményi Géza ügyvéd festett, a mely híven adja vissza az elhunyt tipikus vonásait.

Az elnök köszönetet mondott Papp Károlynak és Böszörményi Gézának s ezzel véget is ért a kegyeletes ünnepély.

A munkapárt értekezlete. Az országgyűlési nemzeti munkapárt vasárnap este fél 7 órakor Perczel Dezső elnöklésével értekezletet tartott. Perczel Dezső a párt nevében üdvözölte a miniszterelnököt abból az alkalomból, hogy a király a Szent István rend nagykeresztével kitüntette. A miniszterelnök a megemlékezésért néhány szóval köszönetet mondott. Azután kijelölték a delegációba 8 rendes és 9 póttagot.

Közegészségügyi intézmények létesítése.

A közegészségügyi bizottság ülése.

Nagyvárad város közegészségügyi szakbizottsága tegnap tartott ülésén foglalkozott a kolera elleni védekezés kapcsán dr. Mayer László főorvos által kidolgozott nagyszabású memorandummal, amely felöleli mindazon közegészségügyi intézményeket, amelynek létesítése közegészségügyi szempontból szükséges lenne. Ha ezeknek csak egy részét valósítja most meg a város, hatalmas lépéssel előbbre jutott a város közegészségügyi tekintetben. Törekedni kell azonban, hogy fokozatosan, amint azt a tanács is akarja, mindazok a közintézmények, melyeket a főorvos szükségesnek tart, megvalósítsanak.

A közegészségügyi bizottság ülésén, dr. Konrád Márk elnökle alatt Rimler Károly, dr. Mayer László, dr. Nemes Aron, dr. Barna Armid, dr. Pácz Sándor, Hankovits Ferencz, dr. Vucskics Gyula, Kőszeghy József, dr. Berkovits René és Heringh Sándor voltak jelen.

Első sorban a Madonna gyógyszerár megüresedett jogára beérkezett pályázatokat vizsgálták meg. A beérkezett 7 pályázat közül csak 4 van szabályszerűen felszerelve, három pályázat pedig hiányos.

A szakbizottság dr. Mayer László főorvos javaslatára a pályázók közül egyhangulag első helyen ajánlja dr. Medvigy Ferenczét, hogy a közigazgatási bizottság neki adományozza a Madonna gyógyszerár jogát, azért is, mert neki van a legnagyobb képesítése: a gyógyszerész tudorság, továbbá mivel Nagyváradon működik

s mint gyógyszerár bérlő a közönség teljes megelégedését bírja.

Ezután dr. Mayer László városi főorvos memorandumát vették tárgyalás alá, amelyet a főorvos nemcsak a kolera vezedelemre való tekintettel, hanem általános közegészségügyi szempontból dolgozott ki s ajánl megoldásra.

A memorandum feltétlenül kívánatosnak tartja a Körös mentén a közutak szaporítását, hogy a Körös vizet a lakosság ne használja. Feltétlen szükséges a teljes csatornázás, különösen a város külső részein és a Párispatak beholtózása. Rendezni kell a köztisztaságot, a szeméthordást; kerületenkint 2—2 köztisztasági őr alkalmazandó; szükséglakások állítandók fel. Allitson a város egyszerű vasozlopokon álló vásárcsarnokot, vászon oldalalakkal; állitson vásárbiztosokat, akik az élelmiszereket is vizsgálják. Mielőbb felállítandó a vegy és tápszer vizsgáló állomás; a pék üzletek állandó felügyelet alatt tartandók. A közbúgáhid okvetlen kijavítandó, mert botrányos állapotban van. A lóbus árulás megengedendő. Nagyon fontos a tejkérdés rendezése; tejszövetkezetet kellene felállítani, jól felszerelt tejcsarnokkal. Olcsó népkonyhák állítandók. Az iskolákban nagyobb figyelem fordítassék a közegészségügyre, iskola-fürdők létesítendők, iskola orvosok rendszerezendők. Népfürdők, népuszoda állítandó fel. Az utcákat ki kell kövezni, a nagy forgalmi utakat portalanítani. A temetőben ravatalozó épületek építendők. A fertőző betegek elkülönítése céljából a járványkórház kibővítendő s bentlakó orvossal látandó el s az ápolás teljesen díjtalan legyen. Ugyanitt bakteriologiai laboratórium állítandó. Rendezni kell a szegény kérdést. Felveti továbbá a főorvos egy városi kórház létesítésének a [szükségét s a gyermek-kórház kitélepitését és kibővítését.

Rimler Károly polgármester örömmel fogadja a memorandumot, s rámutat, hogy a memorandumban foglaltak nagy része foglalkoztatja a városi tanácsot s igen sok felvetett kérdés előkészítés, sőt már a megvalósítás stádiumában van.

Dr. Mayer László különösen négy dolog sürgős megoldását kéri: a közutak szaporítását, a szükséglakásokat, a közlelmelés javítását és a tisztiorvosok szaporítását.

Rimler Károly polgármester kijelentette, hogy ezeket a tanács megvalósítani igyekszik.

A főorvos memorandumát a közegészségügyi bizottság magáévá tette s ajánlja a tanács figyelmébe.

Beszámolt még a főorvos a kolera vész ellen tett óvintézkedésekről, továbbá a fertőző betegségek szeptember havi állapotáról.

Törlesztés kölcsön!

Feltételek

Teljes árfolyam
5.65 annuitás.

LÁSZLÓ ERNŐ

bank és kereskedelmi irodája
Nagyvárad, Lévay-palota,
Ezredévi emlék tér sarok.

UJDONSÁGOK.

* **A király nevenapja.** Ófelsége, a király nevenapját az egész ország őszinte örömmel ünnepli ma. Ez alkalommal a I. szert. püspöki székesegyházban reggel 9 órakor ünnepélyes hálaadó mise lesz, melyet *Fetser Antal* felsz. püspök végez tényleg segédlettel. A szent misén megjelennek a katonai és polgári notabilitások.

* **Várossy érsek állapota.** Kálcsáról jelentik: Várossy érsek állapota a mai napon is teljesen változatlan volt. Az érsek majdnem az egész napot eszméletlenül töltötte.

* **Személyi hír.** Dr. *Fraknói Vilmos* c. püspök, szentjohi apát tegnap reggel Nagyváradról Budapestre utazott.

* **A X. Katolikus Nagygyűlés.** A X. Katolikus Nagygyűlés egyik diszelnökségét újabban *Vajda Odön* zirczi apát, főrendiházi tag fogadta el s erről az Országos Katolikus Szövetség elnökségét értesítette.

* **Kitüntetett egyetemi tanár.** A király dr. *Mihályfi Akos* egyetemi tanárnak, a Katolikus Szemle nagytudományú szerkesztőjének a III. osztályú vaskoronarendet adományozta. A kitüntetés, mely ez alkalommal valóban kiváló és igazi érdemeket ért, széles körökben keltett igaz örömet:

* **A Mensa Academica megnyitása.** A tettekben nyilvánuló legnemesebb emberbaráti intézmény: a Nagyvárad Mensa Academica megnyitása folyó hó 1-én történt lelkesen kis ünnepély keretében. A jövőbe vetett munkás szorgalom jegyében immár a második dik éve ápolja ez az Asztaltársaság azt a magas célt, melynek eredményeképpen mind több és több hallgatót képes immár tagjai sorába felvenni. A megnyitón dr. *Bozóky Alajos* kir. tanácsos, akad. igazgató társaságában dr. *Kiss Géza* és dr. *Bochkor főiskolai professzorok* jelentek meg. Az igazgató mélyenható, buzdító atyai szavaival tartott lelkesítő beszédet kitartó, fáradhatatlan buzgalomra s munkaszeretetre kérve a tápintézet tagjait. Majd talpraesett, rögtönzött beszédében *Puskás János* jogász elnök válaszolt az igazgató szavaira az asztaltársaság nevében. Végül dr. *Kiss Géza* akad. tanár körvonalazta irányadóan a Mensa Academicának jövőben valóslására váró pontjait. Az asztaltársaság lelkesen megéljenezte a professzorátust.

* **A jogügyi bizottság ülése.** Nagyvárad város jogügyi szakbizottsága szerdán, október 5-én délután 3 órakor folytatólagos ülést tart, amelyen a köztisztasági szabályrendeletet tárgyalják. Külön meghívókat nem bocsáthat ki az idő rövidsége miatt az elnök, hanem ez uton kéri a tagokat, hogy az ülésen, tekintettel a szőnyegen levő kérdés nagy fontosságára, megjelenjen szíveskedjenek.

* **Jóváhagyott jegyzőválasztás.** Kocsuban a múlt évben tartották meg a jegyzőválasztást, amikor Erdős Ignácot választották meg *Bogluc Zoltánnal* szemben jegyzőnek. A választás ellen *Bogluc* és 10 társa felebbezést adtak be közigazgatási bizottsághoz. A felebbezők amiatt kérték a választás megsemmisítését, mert állítólag Erdős nem tud románul. A közigazgatási bizottság a felebbezést elutasította, mire a közigazgatási bírósághoz felebbeztek. A közigazgatási bíróság most küldte le harmadfokú határozatát, melyben a választást jóváhagyja s a felebbezőket elutasítja,

* **B. Lussenszky Etelka temetése.** Főuri gyászpompával, nagyszámu előkelő közönség jelenlétében ment végbe tegnap délután *Lussenszky Etelka* bárónő temetése. A Rákóczi-uti főúrilak óriási udvarra megtelt előkelő közönséggel, akiknek sorában ott voltak: dr. *Lányi József* tinini püspök, gr. *Tisza István*, dr. *Miskolczy Ferenc*, *Rimler Károly*, dr. *Hoványi Géza*, *Bölyny József*, *Fráter Zsigmond*, *Köszeghy József*, *Frankó Endre*, *Stark Gyula*, *Novotny Alfonz*, *Géczy Lajos*, *Klobusitzky Béla*, dr. *Hoványi Gyula*, *Huzella Gyula*, *Nagy Márton*, *Papp Imre*, *May Sándor*, *Mártonffy Bogdán*, br. *Szokoly József*, *Makucz Ernő*, *Döry huszárszázados*, *Hranyiczky Károly*, br. *Podmaniczky Béla*, id. *Lakatos Károly*, *Rádl Ödön*, *Meskó Boldizsár*, *Lakatos Ede*, *Ferdényi Olivér*, dr. *Schweiger Ede*, dr. *Kozáry Gyula*, *Tóth Márton*, *Sztaniszlavszky Adolf*, *Szunyogh Lóránd*, *Pallay Lajos*, *Böszörményi Géza*, *Tóth Imre*, *Des Echetolles-Kruspér Gilbert*, *Ertsey Péter*, br. *Stumer főhadnagy*, dr. *Wimmer Julián*, *Balogh János*, *Klobusitzky Tibor*, *Baranyi Zsigmond*, báró *Szentkereszty Zsigmond*, *Markovits Károly*, *Imrik S. Zoltán*, *Várady László*, *Nagy Győző ny. esperes*, *Weiterschütz János*, stb. Városunk előkelő hölgyei szintén nagy számmal voltak jelen. A tágas udvar közepén diszes baldachin alatt volt ravatalra helyezve a masszív, remek bronzkoporsó, körülveve a gyertyák özönével. A gyászszertartást *Széchenyi Jenő* kanonok vezette nagy segédlettel. Az egyházi szertartás után a színházi férfi énekkar *Mihályi Ernő* énekművész vezénylete alatt elénekelte a »Mért oly borús« kezdetű gyászdalt. A remekül előadott ének könyvet csalt a jelenlevők szeméibe. Ezután megindult a főuri gyászmenet, elől vittek a bárói koronát bíborpárnán, majd a remek koszorúval borított koszorúcsoki után a papság. A remek rokokó-stylban készült gyászkocsikat fehér ló vonta. A menetet nagy közönség s hosszú kocsisor zárta be. A temetőben a beszentelés után a színházi férfi énekkar remek előadásban elénekelte a »Busan ömlenek könnyeink...« gyászdalt. A koporsóra remek koszorúkat helyeztek az elhunyt nővére, a rokonok, *Sal Ferenczyné*, *Fráter Imre* és neje, *Lukács Gizella*, b. *Szentkereszty Zsigmond* és neje, *Markovics Antalné*, *Dobozy Kálmán*, *Köszeghy József*, özv. *Tulics Józsefné*, özv. *Des Echerolles Kruspér Sándorné*, a *Durneisz-család*, gr. *Stübenberg József*, özv. báró *Gerliczy Félixné*, *Olasz Elemér* és családja, stb. A rendkívül diszes főuri temetést, amilyen már régen nem volt városunkban, *Weiszlovits Adolf* és fia temetkezési intézete rendezte.

* **A városi árvaszék ujjászervezése.** Nagyvárad város jogügyi bizottsága tegnap tárgyalta a városi árvaszék ujjászervezéséről szóló szabályrendeletet. Legérdekesebb intézkedése a szabályzatnak, amelyet elfogadtak az, hogy rendes külön árvaszéki ülnöki állás rendszerezessék. A jogügyi bizottság akként állapította meg a szabályzatot, hogy az elnök akadályoztatása esetén az I. oszt. ülnök helyettesíti az elnököt, s mindkét elnök akadályoztatása esetén a polgármester intézkedik. A bizottság állandó jegyző alkalmazását kívánja az árvaszékhez.

* **Kik mennek Aradra?** Az aradi gyászünnepem tudvalevőleg az idén igen sokan vesznek részt az ország minden részéből. Az ünnepélyen Biharvármegye szintén impozáns módon akarta képviseltetni magát, evégből az alispán felhívást intézett minden főszerbirtóhoz, hogy a résztvenni szándékozók neveit közöljék. A jeientkezések nagyon gyengén érkeznek. Eddig még mindössze a cséffai járásból 6-an és a sárréti járásból 2-en jelentkeztek, pedig már csaknem minden járásból bejött a jelentés. Így az impozáns képviseltetés elmarad és mindössze néhányan lesznek ott, pedig az intézők külön vonatra is gondoltak, annál is inkább, mert a bihari küldöttséggel fog *Tisza István* gróf is utazni.

* **Eljegyzés.** *Szalusinszky József* az »Est« szerkesztője, kiváló fővárosi újságíró eljegyezte *Reich Jolánkát*, *Reich Mór* kolozsvármegyei földbirtokos leányát.

* **A tűzoltók korpótléka.** *Grácser Lajos* tűzoltóparancsnok előterjesztést tett Nagyvárad város tanácsához, amelyben kéri, hogy a városi tűzoltók részére is adjon a város olyan korpótléket, amilyet a rendőrök kapnak. Hivatkozik arra, hogy a tűzoltók is fáradtságos, nehéz munkát végeznek. Ha az 5 éven túl szolgáló tűzoltókat előléptetnék, mint a rendőröket, évenként 420 korona új kiadás terhelné a várost. A tűzoltóparancsnok előterjesztését *Gerő Armin* főkapitány is pártolja.

* **Biharmegye új helységnevei.** Biharvármegye törvényhatósága még 1904-ben elhatározta, hogy a vármegye idegen hangzású községneveit meg fogja változtatni, illetve magyarosítani fogja. Az új helységneveket fel is küldték jóváhagyás végett a belügyminiszterhez. A minisztertől tegnap érkezett le az ügy, melyben a megye által felterjesztett neveket jóváhagyta. Az új nevek használata már januárban életbe lép.

* **Tömeges gombamérgezés a fővárosban.** A Garay-téren tegnap nagy gombavásár volt, vásár után nagy gombamérgezés. Négy családnak 21 tagja betegedett meg a mérges gombától.

Elhunyt könyvelő. Mint őszinte részvétellel értesülünk, mély gyász érte *Hann Lajos* építész családját. *Hann Kálmán* a Belvárosi Takarékpénztár főkönyvelője vasárnap meghalt. Az elhunyt fiatal tisztviselő a takarékpénztár megalakulása óta állandóan a pénztárnál volt s hivatását a legnagyobb elismeréssel méltóan töltötte be. Az elhunyt fiatal felesége s családja gyászolja, temetése ma délután lesz a Nogáll-utcai gyászoz háztól.

Üzletáthelyezés.

Tisztelettel értesitem a helybeli és vidéki intelligens uri hölgyközönséget, hogy

- **nőidivat kalap-szalónomat** -

Rákóczy-ut 3. szám alól ugyancsak **Rákóczy-ut 9. szám alá**, a Belvárosi Takarékpénztár épületébe **helyeztem át**. Szíves pártfogását kérve, vagyok kiváló tisztelettel

Amigó Franciska
Nagyváradon.

x **Villamos csillárt** ne vásároljon, berendezést ne készítsen, míg **Stern** nel a Bémer-téren nem beszél, felvilágosítok bárkit, ha nem is vásárol nálam. Terveket díjmentesen készítek. Raktáron tartok villamos és gáz főzőket, vasalókat, Wolfram és izzó lámpákat gyári áron házhoz szállítok. Bémer-tér 3. Telefon 556.

Uj üzlet! Szülők figyelmébe! Uj üzlet!

Ajánlom dúsan felszerelt raktáramat. **Iskolahegedű és tok**, **iskolatáskák** és könyvhordó szíjak, **iskolakötények**, **harisnyák**, **haj-**, **ruha-** és **fogkefék**, **fésű**, **szappan**, **fiókos tükrök**, **esőernyők**, **reggeli és sárcipők**, **mosdótálak**, **evő-özők**, **teljes iskolai és internatusi felszerelések** legolcsóbban beszerezhetők

Gál Ferencznel,
Nagyvárad, Rákóczi-ut, Bazár-épület.

Ifj. Rimanóczy Kálmán
 műbutorgyára
 Városi raktár Fő-u., Rimanóczy-palota.

Állandó butorkiállítás. Egyes butor-
 darabok avagy egész lakásberendezé-
 sek, iparművészi tervezések és költ-
 ségvetések díjmentesen eszközölten-
 nek. Új szerkezetű service-asztalok
 mahagoni, palisander és citromfából.
 A Zsolnay-féle gyárak kizárólagos kép-
 viselete, eredeti gyári árak mellett.

x **A Lloyd kávéház** ujonnan épített és
 fényesen berendezett téli kerthelyiségében ok-
 tóber hó 4-én következő pompás mozgófény-
 képek kerülnek bemutatásra. 1. Velencei tűz-
 oltóság. 2. Asszonyi kíváncsiság. 3. Gépmember.
 4. Félrevezetett udvarlók. 5. Születésnap aján-
 dék. 6. Kovács és király. 7. Gennatol Newyor-
 kig. 8. Élet utjai. Beléptidij nincs. Kezdeté
 este 9 órakor. Kitűnő ételek, italokról gondos-
 kodva van. A jövő hét folvámán az utolsó
bihari haramia, Vitális élettörténete és elfoga-
 tása lesz látható. A nagyérdemű közönség be-
 cses pártfogását kéri mély tisztelettel *Hart*
stein és Orlei kávéház tulajdonosok.

**GYERMEK CIPŐK, GYER-
 MEK KALAPOK, GYER-
 MEK HARISNYÁK ÉS
 GYERMEK fehérművek**
 legjobb minőségben és
 : kedvező árban :

REICHARD - áruháza

:: czégnél kaphatók. ::

* **Egy gyártelep fejlődése.** Nagyvárad
 városi ipari ipara az utóbbi években rohamos
 fejlődésének indult. Kisebb vállalkozásokból ha-
 talmas ipartelepek lettek, melyek a munkások
 százait foglalkoztatják. Egyik ily rohamosan
 fejlődő gyártelep a **Vadász és Grósz** féle
 kocsigyár, mely ma már e szakmában a leg-
 első az országban. A törekvő tulajdonosok a
 modern technika legelőkeltebb eszközeivel
 szerelték fel a gyárat s a legutóbbi hidegráf-
 buzó gépet állították fel. Ezzel a géppel 5 perc
 alatt szoritják meg a ráfot, ami eddig hossza-
 dalmas és drága munka volt. A gyár mai szá-
 munkban közölt hirdetésére felhívjuk olvasóink
 figyelmét

CZAPFALVI JÓZSEF

mázoló, épület és butorfestő

Nagyvárad, Nagy Sándor-utca 11 szám.

Helyi és vidéki telefon szám: 1001.

Elvállalok minden e szakmába vágó mun-
 kát u. m.: fa- és márvány utánzat készítését,
 épület, üzleti, kávéházi és gyógyszerári be-
 rendezések és butorok festését, kerti butorok
 zománcozását és porcellán utánzást. Vidéki
 megrendeléseket a legpontosabban készítik.

358

Tisztelettel
Czapfalvi József.

A legújabb! A legszebb!

Felöltők Bluzok
 Kosztümök Aljak
 Toilették Pongyolák
 Gyermekruhák

Készen és méret után olcsó szabott
 árak mellett. Szövet, selyem
 ruha kelme különlegességek.

SPITZER BÉLA

Nagyvárad, Rákóczi-ut.

Elsőrendű angol és francia gyász-
 ruhák 12 óra alatt készülnek.

SZINHÁZ.

Heti műsor:

Kedd: Muzsikus lány.
 Szerda: Muzsikus leány.
 Csütörtök: Bánk-Bán.
 Péntek: Remény (premier).
 Szombat: Remény.
 Vasárnap d. u.: Drótosztót.
 Vasárnap este: Gúlbaba.

Bánk-bán. Az október 6-iki gyásznapi al-
 kalmából Katona Bánk-bánját adják elő csüt-
 örtökön a színházban. Gondos új betanulással
 készül a drámai személyzet erre a klasszikus
 estére.

(**Új műsor a Pannoniában.**) Ma este
 ismét új műsorral kedveskedik a közönségnek
 a Pannonia mozija. Hat gyönyörű felvétel kerül
 bemutatásra. Az új műsor a következő: 1. Mo-
 torcsónak Constantine elővárosában. 2. Kádárok
 csinyjei. 3. Kézitáska. 4. Havkins kutyái. 5. A
 szerelem nem ismer kort. 6. A vadászó.

Uj áruház!
 Hölgyeim! Sok pénzt takaríthatunk meg, ha
Radó és Kertész
 Kossuth-utca 2. sz. - Telefon 10-12. sz.
 Uj női divatruháznak megkezdődött nagy
 őszi ocsassióját, valódi angol és francia
 kosztüm és bluz kelme újdonságait meg-
 tekintjük. Felújított olcsó árak. Legnépszerű-
 hatóbb bevásárlási forrás, menyasszonyi
 kelengyékét csak itt szerezhethetünk be olcsón.
 Elsőrendű vászon és asztalneműk, szőnye-
 gek és függönyök nagy választékban.

MULATSÁG.

Szüreti mulatság.

A kath. legény egyesület vasárnap tartotta
 szüreti mulatságát. A vendégek zsufolásig meg-
 töltötték az egylet meglehetősen tágas helyiségét.
 A szüreti mulatság magyar ruhás csöszök és a
 szép csöszlányok felvonulásával kezdődött; mi-
 közben a dalárda alkalmi szüreti dalt énekelt,
 amelyet a vendégek hangos kívánságára meg-
 kellett ismételni. A második pontban nagy tet-
 szést aratott Demjén Ilonka ügyes szavaltával.
 Majd Osváld József isbíró dobpergés közt
 kihirdette; hogy a szüret megkezdődik; szabad
 lesz a szözlőlopás, de mivel, hogy rendnek
 muszáj lenni, akiket a csöszök és csöszlányok
 elfognak, azokat a bíró meg fogja birságnálni.

Általános derűtlenség közt folyt le a szözlőlopás,
 csak kevesen kerültek ki, hogy a csöszök és
 ügyes csöszlányok el ne fogják. Szüret után
 megkezdődött a tánc. a felvirágozott nyeles
 kisorsolása és a világposta. Az első díjat egy
 szép virágváza Noví Antonia kapta a második
 és karmadik díjat Bodnár Jolánka és Koszta
 Juliska nyerték meg.

A vendégek közt mindvégig igazi vig szü-
 reti haegulat uralkodott. Elégge bizonyítja a
 jelenlevők szemát, hogy pár járta a
 négyest.

TANÜGY.

Egy tanító jubileuma.

A tanító fáradságos, de magasztos mun-
 kásságát hova-tovább kezdi elismerni a társa-
 dalom. Ennek bizonyosága volt az a gyönyörű
 ünnepély, mely vasárnap folyt le Margittán,
 ahol a mostani és a régi tanítványokkal és a
 kartársakkal együtt az egész társadalom, az
 illetékes hatóságokkal együtt ünnepelte a be-
 cületben eltöltött 35 évi tanítói munkásságot.
 Bereghy Ferencet ünnepeleék abból az alka-
 lomból, hogy már 35 esztendeje neveli-tanítja
 Margitta város apraját. Magyát, mint elemi és
 ipariskolai tanító. Az imponzans módon lefolyt
 ünnepély szent misével kezdődött, mit Lányi
 József felszentelt püspök tartott. Délben Lányi
 püspök tiszteletére ebédet adott a vendég-
 szerető plebános, melyen a rk. egyháztrnács és
 Margitta notabilitásai vettek részt. Este társas-
 vacsorára gyűlt ismét össze az egész ünneplő
 közönség a Margit-szálló izlésesen feldisített
 éttermében.

TÁVIRATOK.

Aerenthal buosuja.

Róma, okt. 2.

A Stefáni-ügynökség jelenti Turinból:
 Aerenthal gróf külügyminiszter Pontebbából
 San Giulano márkai külügyminiszterhez a kö-
 vetkező táviratot intézte:

Mielőtt Olaszországot elhagyom, sulyt he-
 lyezek arra, hogy önnek szívből köszönetet
 mondjak azért a szeretetreméltó fogadatlásért,
 melyben engem szives volt részesíteni. Őszinte
 barátságos üdvözetemet.

San Giuliano márkai a következő távirattal
 válaszolt:

Szívből köszönetet mondok Önnek sze-
 retetreméltó táviratáért. A magam részéről
 sulyt helyezek arra, hogy biztosítsam önt, hogy
 olaszországi tartózkodásáról a legkellemebb
 emlékeket őriztük meg és hogy csatlakozom
 önhöz, amidőn ismét megelégedéssel konsta-
 tálom felfogásaink azonosságát. Őszinte, barát-
 ságos üdvözetemet!

Veszprém ünnepe.

Veszprém, okt. 3.

(Saját tud.) A csaknem teljesen ujja-
 alakított híres székesegyházi templomnak
 holnap lesz a felszentelése. A felszente-
 lés alkalmából az egész város ünnepi
 díszben van. A szentelésen számos ma-
 gas előkelőség vesz részt.

A kolera.

Budapest, okt. 3.

(Saját tud.) A belügyminiszter hivata-
 los jelentése szerint 1-én és 2-án ösze-
 sen 12 megbetegedés és 5 halálozás tör-
 dult elő az ország különböző részében.

Arad, okt. 3.

(Saját tud.) Ma az önkéntesek bevonulása alkalmával 5 önkéntest zár alá vettek megfigyelés végett, mert kolerás vidékről érkeztek.

Neumayer a budapesti látogatásáról.

Bécs, okt. 3.

(Saját tud.) Bécsből jelentik nekünk: Neumayer bécsi polgármester több újságrónak a következőket mondta budapesti látogatásáról:

Utazásunk nagyon kielégített bennünket. Budapesten nagy szeretetreméltósággal fogadtak bennünket és a szó igazi értelmében vett magyar vendégszeretettel valósággal elárasztottak. A budapesti urak finom tapintattal, amelyért különösen hálásak vagyunk nekik, mindent kerültek, ami a politika terére tartozik, ami sértő vagy elkedvelletlen lehetett volna. Budapest fejlődése nagyon meglepett bennünket és az, amit láttunk, messze túlhaladta várakozásunkat. Nagyon sok új és érdekes dolgot láttunk, amitől Bécsre nézve hasznot várunk. Meg vagyunk róla győződve, hogy az utazásunk által megkezdett közeledés mind a két város közigazgatására nézve nagyon hasznos lesz.

Cook.

London, okt. 3.

(Saját tud.) A Newyork World tudósítója jelenti, hogy látta Cookat Londonban. Cook eltűnése után Kanadában, Angliában, Marokkóban, Portugáliában és mindenütt hirdette, hogy elérte az északi sarkot. Cook kijelentette, hogy még nem akar fellépni a nyilvánosság előtt.

A lengyel vasutasok sztrájkja.

Varsó, okt. 3.

A közuti vasutasok sztrájkja sajátos fordulatot vett. Nem lehet velük tárgyalni, mert mind a 600 alkalmazott fogságban van. Egy ezred katonaság minden reggel kikozza őket a börtönből és arra kényszeríti őket, hogy a vonalakon szolgálatot teljesítsenek.

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCKICS GYULA.

Értesítés!

Tisztelettel értesítjük a n. é. közönséget, hogy őszi szövet újdonságaink már megérkeztek. Kérjük t. megrendelőinket, hogy őszi megrendeléseiket mielőbb eszközölni sziveskedjenek, mert most még a szorgosabb munka előtt jutányosabban tehetünk eleget nagybecsű megbízásunknak.

HÁBER ÉS TÁRSA
első amerikai férfiszabók.
Nagy Sándor utca 1. szám.

Igazságszolgáltatás.

§ 600 korona egy pofonért. Igen érdekes tárgyalás volt tegnap délelőtt Palánkay társbíró előtt. Dr. Kálmán József ügyvédjelölt beperelte becsületsértésért dr. Flegmann Simon ügyvédjelöltet, mert egy járásbírósi tárgyalás után a törvényszéki épületben öt pofonvágta. Az ítélet igen szigorú. A járásbíró dr. Flegmann Simont 600 korona pénzbüntetésre ítélte. Az indoklás azt hozza föl, hogy az elítélt már két ízben volt becsületsértésért büntetve, továbbá az inszultus a törvényszéki palotában és jogtudó emberek között történt. Ezért kellett ily szigorú mértéket alkalmazni.

NYILTTÉR.

BÚTOR

jó kivitelben, jutányosan

REISZ

butorgyárában

Nagyvárad, Kossuth(Sas)-utca.

REGÉNYCSARNOK.

Rózsika.

Irta: White-Mellville G. J.

— Angolból. — 117

Franciák voltak ők, de mégis nema csodálkozással tekintettek rá, mikor leült és nagy figyelemmel hallgatták, mikor fölállt beszélni. Mint számos más gyűlésnél, melyektől nemzetek sorsa függ, úgy ennél sem volt semmi meglepő külsőleg, annak eljárásában, sem a teremben, amelyben tanácskoztak; voltak ott padok, volt egy szószék, és máris, bár tüntetőleg egy célra, egy közös ügy végett jött össze a gyűlés, voltak ott csoportok, melyek a mérsékelt és szélső nézeteket fejezték ki, a jobb és baloldalon.

Egy megkülönböztetés azonban feltűnő volt e napokon, midőn az emberek oly gondosan öltözködve jártak, s azáltal ők nem kis mértékben magukra vonták a figyelmet — mindenki hajporozatlan, csak lazán hátra fésülve hordá a haját; ez a divat a szabadság barátjaihoz illő szabad s előítéletektől ment kinézést kölcsönzött nekik, gondolták, voltaképpen azonban ezt azt jelentené, hogy a sanskulottekhoz szítottak, mely hajlamuk a rémurlomra s a társadalom minősíthetlen lealázására vezetett.

Ha Montarbasnak természetében feküdt, hogy mindenkor szerepet játszik, ő annyira beleléte magát abba, hogy nemcsak más mely belátásukat, de még önmagát is elámitotta. Ugy lépett a clubba, ahogy a polgárok egyszerű reggeli ruhába öltözve járnak szoktak, de

övében dereka körül pisztolyok voltak s kezében egy tört tartott. Föltartott fővel és szikrázó szemekkel lépdelt a szószékhez, felment azon és rögtön beszédjébe vágott, mintegy az erős izgalmak befolyása alatt, melyek oly különböző hatást gyakorolnak Angliában és Franciaországban.

»A hajdankor arisztokratái — mondá, meztelen törét a padlóra dobva, — acékeztült szoktak volt ellenségük kihívására ledobni; de, ime, polgárok, ott fekszik az én harci jelvényem és háborút jelent ez a késig!»

»Háborut a zsarnok ellen palotájában, háborut az elnyomók ellen kamráikban, háborut az arisztokraták ellen kastélyaikban, háborut a fizetett gyilkosok ellen, kik Franciaország egységét meggyalázzák az utcákon. A megtorlás hábnruját, háborut, melyben sem nem kérnek, sem nem adnak kegyelmezt!»

(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG.

Budapesti füzdetudósítások.

Budapest, okt. 3.

A gabonátözsede.

50 kilogramonkint.

Buza októberre	—	—	10.14
Rozs októberre	—	—	7.35
Zab októberre	—	—	8.23
Tengeri májusra	—	—	5.59

Irányszat: Gyenge.

Meghívó.

A Szent László nyomda részvénytársaság 1910. évi október hó 18-án, kedden délután öt órakor a nagyváradai kath. kör helyiségében tartja

évi rendes közgyűlését,

melyre a t. részvényeseket meghívja

az **Igazgatóság.**

- Tárgyak: 1. Az 1909. év zárószámadata.
2. Az igazgatóság jelentése az 1909. üzletévről.
3. A felügyelő bizottság jelentése a mérleg vizsgálatáról.

TÁTRAI ÉS TARSAI

Vasöntöde és gépgyár. Nagyvárad, Össi-tér.

Elvállal: Épület és műlakatos munkákat, vízvezeték és csatornázási munkákat, gyárak teljes berendezését, közlőműveket.

Gyárt: gazdasági gépeket és ekéket, magánjárókat és cementipari gépeket.

Biharvámegye legnagyobb gépjavító műhelye.

Műszaki gépészmérnöki iroda.

Hatóságilag engedélyezett nagy kiárusítás

== eddig még nem létezett mesés olcsó árban ==

ROSENZWEIG RÓZA

== mider-gyárában RÁKÓCZI-UT 3. szám. ==

Óriási nagy raktár valódi párisi és brüsseli fűzőkben, ugyszintén saját készítményű has és csipő reform-miderekben, egyenes tartók, haskötők, Késmárkházi nadrág stb.

Őszi idény

beköszöntése alkalmával felhívjuk a t. vásárló közönség figyelmét

helyi gyártmányainkra,

melyek csak fiók üzletünkben jutnak eladásra **szabott egységárak** mellett.

Moskovits Farkas és Társa
cipőgyár R.-T. Nagyvárad.

Központi fiók üzlet:

Kossuth-utca gyár épület.

II. fiók üzlet:

Rákóczi-ut Bazar épület.

Vidéki megrendelések **pontos**
és **gyors** elintéztést nyernek.

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: **NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.**

Raktáron tartjuk a javított **dr. Just-féle**

Wolfram lámpát

melynek áramfogyasztása az izzólámpával szemben **75** százalék **megtakarítást** mutat fel. 40 gyertyás **Wolfram** lámpa **darabja 3.60 kor.** 100 gyertyásé **5 kor. 50 fill.**

Sima izzólámpa dbja 72 fillér,

tehát **5** százalék kartell áron alul.

Mindenemű **izzólámpa különlegességek,** fényképező-lámpák ugyanacsak **legolcsóbb** áron kaphatók.

Csillárok,

izzólámpák

állandóan nagy választékban kaphatók a villamos telepen külön célra épített nagy

csillár-raktárunkat megtekintésre ajánljuk.

Ugyanott állandóan raktáron tartunk

villamos motorokat

1. lóerőtől 12 lóerőig minden nagyságban

Elvállaljuk

és erőátviteli berendezések felszerelését, bővítést, átalakítását, javítását, izzólámpák kezelését, hozzávaló szénpálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat a legolcsóbb árak mellett.

Költségvetések ingyen.

villamos világítás

Telefon szám 514.

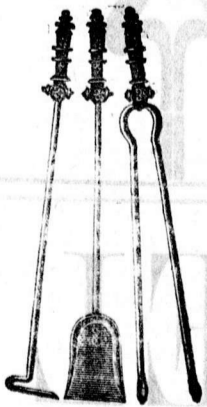
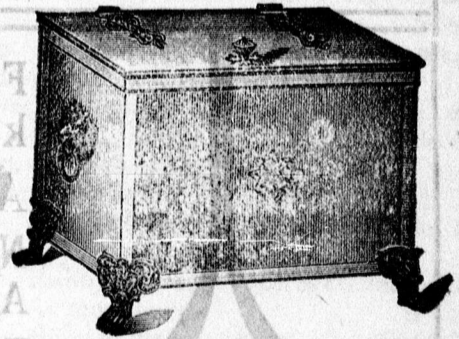
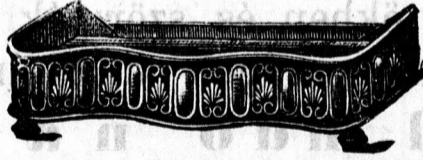
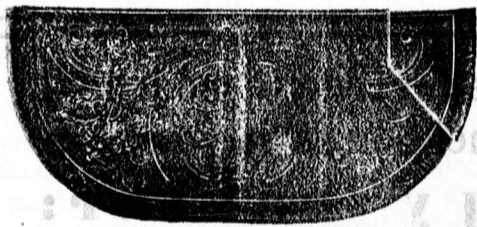
Főszerező telefonja 55. sz.

81

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

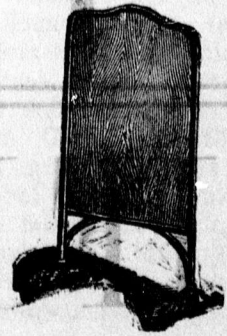
Hirdetések

felvételnek a kiadóhivatalban.

Eredeti **METEOR** folytonégő és öntött vasoszlop kályhák, takaréktűzhelyek, kályhatálczák, kályhaelőtétetek és kályha ellenzők.

Fa- és széntartó kosarak tűziszerek, a legizlésebb kivitelben és legolcsóbb árban

Tarsoly és Risztó különlegességek vaskereskedése

Nagyvárad, Rákóczi-ut. Telefon helyben és vidéken 390.

Ha melege van,

ha fáradt, vagy unatkozik, siessen
Kecskeméthy István

„NEMZETI“ kerthelyiségébe,

hol üdülést, kellemes szórakozást,
ingyen, kitűnő italokat

és izletes ételeket
olcsó pénzért kaphat. Ha lehet, ne
menjen egyedül, hanem családjá-
val és barátaival, hogy a kellemes
szórakozást megoszthassa velök.

— Minden este fényes műsoru —

mozgófénykép előadás.

A kávéház egész éjjel nyitva.

Figyelmes és pontos kiszolgálás.
Társas ebédek, vacsorák és abo-
nensek polgári árban lesznek kiszol-
gálva. — Minden nap

friss flecken.

Számos látogatást kér tisztelettel

Kecskeméthy István vendéglős, a
NEMZETI szál-
loda, vendéglő és kávéház bérloje.

Szíves tudomására hozom a n. é.
közönségnek, hogy **Nagyváradon,**
a **Zöldfa-passage**-ban levő

szücs-üzletemben

minden szakmába vágó munkák sze-
mélyes felügyeletem alatt készülnek.
Gallérok, muffok, szörme-kabátok ujon-
nan. Javítást és átalakítást olcsón
és pontosan eszközök.

Szíves megbízást tisztelettel kér

DÓZSA JÁNOS,

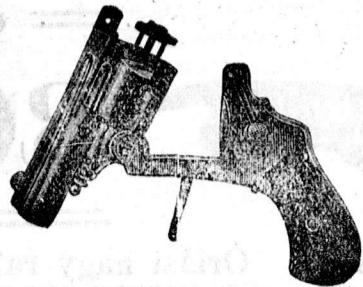
szücsmester.

Baross-utca 60. számú
ház földszintjén két
szoba, konyha
és mellékhelyiségekből
álló lakás 1910 évi

november 1-től kiadó

Értekezni lehet Pol-
gári Takarékpénztár-
nál, Kossuth-u. 4. sz.

Üzlet átvétel.

Üzlet átvétel.

Tisztelettel értesitem a nagybecsült
fegyvertartó közönséget, hogy a 30 év
óta fennálló **SCHULLER ÁRPÁD-féle**

puskaműves üzletet

átvettem és azt kellő szaktudással to-
vább vezetem. — Hivatkozva Pécsset
30 év óta létező és fennálló puskamű-
ves üzletemre, amely kétszer lett arany-
éremmel kitüntetve és pedig 1888.
:: Pécsset, 1907. kiállításon Pécsset. ::
Általam készített vagy javított fegyve-
rekért mindig kezességet vállalok. Régi
fegyvereket használhatóvá átalakítok.

Tömeges pártfogást kérek

Ladányi József,

puskaműves,

Nagyvárad, Uri-utca, 21. szám.

Megérkeztek az őszi és téli

!!

ujdonságok

!!

Felöltőkben és szörmékben eredeti modellek,
különlegességek ruhakelmékben és selymekben

Állandó nagy raktár:

Női- és Férfi-tehéneműekben, Vászón- és
Asztalneműekben, Szőnyeg- és Függyöőkben.

TELEFON 54.

ALAPITTATOTT 1858.

Angol costumök és francia toilették
:: jutányos árban vállaltatnak. ::

IFJ. KOHN SÁMUEL

Nagyvárad, Bémer-tér.